

קרן קימת לישראל

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

דף שיח: לכידות חברתית לאור מגילת העצמאות

* תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה

"ברגע שהיהודי עולה מעיראק ארצה – הוא נעשה יהודי עיראקי, והדגש הוא על עיראק, וכשהיהודי עיראקי ויהודי רומני נפגשים במחנה עולים אחד או במעברה אחת, הם מרגישים קודם כל את ההבדל, המרחק, המחיצה שביניהם. אין הם יכולים לדבר איש אל רעהו, וכל הליכות חייהם הן שונות. ליהודי הרומני שכנו הוא עיראקי, וליהודי העיראקי שכנו הוא רומני. והוא הדין תימני ופרסי ומרוקני. אין זה ערב רב – כי לא ננקל ולא במהרה מתערבים זה בזה, אלא זהו מפגש של שבטים שונים ורחוקים זה מזה; ואולי יותר נכון להגיד – אוסף של קרעים שאינם מתאחים, ושרק על ידי התקבצותם יחד בארץ מתגלים ההפרשים וההומות שביניהם".

בן גוריון ב"ייחוד וייעוד – דברים על ביטחון ישראל", 1971

"תהליכים דמוגרפיים ותרבותיים מעצבים מחדש את פניה של החברה הישראלית בעשורים האחרונים: מחברה המורכבת מרוב ומיעוט ברורים, לחברה המורכבת מארבעה מגזרים או "שבטים" מרכזיים שמתקרבים זה אל זה בגודלם: חילונים, דתיים-לאומיים, חרדים וערבים. מציאות חברתית זו משתקפת מהרכב כיתות א' כיום שבהן זרמי החינוך החרדי והערבי מהווים קרוב לחמישים אחוז. במציאות זו לא מתקיימים עוד רוב ומיעוט ברורים בהתייחס לשאלות יסוד אידאולוגיות, ומכאן שנדרש מעבר מהתפיסה המקובלת של רוב ומיעוט לתפיסה חדשה של שותפות בין המגזרים המרכיבים את החברה הישראלית".

מתוך נאום נשיא המדינה, ראובן (רובל) ריבלין, בכנס הרצליה, יוני 2015

"מפגש השבטים", שמתאר בן גוריון, ו"נאום השבטים" של הנשיא ריבלין מבטאים את המאפיין המשמעותי ביותר של החברה הישראלית מראשיתה: חברה מרובת קבוצות, הנבדלות זו מזו בהיבטים רבים – הלאומי, הדתי, העדתי, האידאולוגי, המעמדי, הגיאוגרפי... חברה המורכבת משסעים בין קבוצות שביניהן קיימים מתחים ומחלוקות.

- מהן הזהויות השונות המרכיבות את החברה הישראלית?
- אילו זהויות חופפות זו את זו? אילו זהויות נמצאות בקונפליקט זו עם זו?

"מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות".

מתוך מגילת העצמאות

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

- איך מנחה מגילת העצמאות להתייחס לאנשים בעלי זהויות שונות החיים בישראל?
- האם לתחושתכם אכן מתקיים שוויון זכויות גמור לכל אזרחי ישראל כמוצאם במגילת העצמאות?
- במה אנו יכולים להתגאות? מה יש לשפר?
- מהו הנזק הטמון בהעמקת השסעים החברתיים בישראל?
- מהו הפוטנציאל הטמון בחיזוק הלכידות החברתית של ישראל?

"אנשים שהאידיאל החברתי שלהם הוא כזה ואנשים שהאידיאל החברתי שלהם הוא ההיפך מזה, כולם יכולים בפוטנציה להפירות זה את זה... תרבות עשויה לפרוח דווקא במקום שיש מפגש של ניגודים, של מתחים, של שוננויות, של מוזרויות."

עמוס עוז, כל התקוות, כתר, ירושלים, עמ' 81

בהנחה שבכוחו של קירוב בין האוכלוסיות השונות, המגוונות ולעיתים אף מנוגדות, להעצים ולחזק את החברה הישראלית, מה עלינו לעשות כדי לחזק את הלכידות החברתית בישראל?

"מדינה לא יכולה להיות חזקה לאורך זמן מהמארג החברתי המרכיב אותה. ואכן לישראל הישגים מרשימים במגוון תחומים חשובים: כלכלה, טכנולוגיה, ביטחון, בריאות ועוד, אך היא משתרכת הרחק מאחורי מדינות אחרות בכל הנוגע לבניין חברה איתנה בעלת לכידות חברתית גבוהה... אין ספק כי קיים צורך דחוף לשינויים חיוביים בהתמודדות עם האתגרים המשמעותיים העומדים לפתחה של החברה הישראלית. להתמודדות זאת יש להקצות עדיפות הנובעת משיקולים מוסריים ומעשיים כאחד, שכן ישראל חייבת להצטיין בבניין החברה לפחות כפי שהיא הצטיינה בבניין המדינה..."

מייק פרשקר, "מקום לכולנו, לכידות חברתית ועתיד ישראל"

- מה צריך לעשות על מנת לחזק את הלכידות החברתית של החברה הישראלית?
 - ברמה האישית
 - ברמה הקהילתית
 - ברמה הלאומית
 - בתחומי החינוך, האקדמיה, הספורט, שוק העבודה...
- מה אני יכולה לעשות כבר ממחר בבוקר?